

Täysistunto

Torstai 10.12.2020 klo 16.01—17.21

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 233/2020 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 14/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 14/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Muistakaa turvaetäisyydet ja siirtykää salin ulkopuolelle keskustelemaan, jos ette tänne jää.

Keskustelu

17.00 **Leena Meri ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen lakivaliokunnan mietinnön hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi konkurssilain 2 luvun 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi konkurssilakia väliaikaisesti. Esityksen tarkoituksena on helpottaa yritysten selviytymistä koronaviruksesta aiheutuneen kriisin yli. Esityksen mukaan konkurssiuhkaisen maksukehotuksen noudattamatta jättäminen muodostaisi maksukyvyttömyysolettaman vasta, jos velallinen ei ole 30 päivän kuluessa velkojan maksukehotuksesta maksanut velkojan selvää ja erääntynyttä saatavaa, kun normaaliajassa tämä aika on viikko.

Velkojan mahdollisuuksia hakea velallinen konkurssiin konkurssiuhkaisen maksukehotuksen noudattamatta jättämisen perusteella rajoitettiin tämän kuluvan vuoden toukokuun alusta lokakuun loppuun konkurssilain väliaikaisella muutoksella. Virustilanteen jatkumisen vuoksi väliaikaisen lain voimassaoloa jatkettiin kolmella kuukaudella siten, että nykyinen laki on voimassa ensi vuoden tammikuun loppuun asti. Kyseistä hallituksen esitystä käsitellessään lakivaliokunta puolsi tuolloin väliaikaisen lain voimassaolon jatkamista mutta katsoi saamansa selvityksen perusteella, ettei sääntelyä ole enää perusteltua pidentää uudella vastaavalla väliaikaisella lailla tammikuun 21 jälkeen. Lakivaliokunta myös painotti, että jos mahdolliset uudet keinot edellyttävät lainsäädännön muutoksia, asiaa koskevat lakiehdotukset tulee antaa eduskunnalle hyvissä ajoin nyt kuluvan syysistuntokauden aikana niin, että eduskunnalle jää riittävä aika niiden käsittelyyn. Eduskunta hyväksyi asiasta lakivaliokunnan mietinnössään ehdottaman lausunnon tänä syksynä.

Tässä esityksessä on kyse siis kolmannelta konkurssilain väliaikaisesta muutoksesta, jonka on tarkoitus astua voimaan helmikuun 21 alusta eli nykyisen väliaikaisen lain loppuessa, ja se olisi voimassa ensi vuoden syyskuun loppuun asti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 162/2020 vp

Valiokunta kuuli asiantuntijoita runsaasti asiassa, ja valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden näkemykset ehdotetusta muutoksesta jakaantuivat. Pääosa on puoltanut ehdotettua muutosta, mutta sitä on pidetty myös tarpeettomana ja katsottu, että esityksen tavoitteet voidaan saavuttaa jo normaalien konkurssilain säännösten soveltamisella. Toisaalta esitystä on pidetty tilanteeseen nähden myös aivan riittämättömänä.

Kun konkurssiuhkaisten maksukehotusten laiminlyömiseen perustuva oletama on ensi vuoden tammikuuhun mennessä ollut pitkään pois käytöstä, on mahdollista, että on tilanteita, joissa konkurssihakemus olisi syytä tehdä melko nopeasti. Saamansa selvityksen valossa lakivaliokunta pitää ehdotettua 30 päivän maksuaikaa siten tasapainoisena sekä velallisen että velkojan kannalta.

Hallituksen esityksen valmistelussa on pohdittu myös muita vaihtoehtoja, mutta niitä on pidetty ongelmallisina muun muassa näyttöongelmiin sekä tuomioistuinkäsittelyn monimutkaisuuteen ja pitkittymiseen liittyvistä syistä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa ilmenneen perusteella valiokunnalla ei ole huomautettavaa esityksen loppupäätelmiin.

Valiokunta korostaa, että voimassa olevan konkurssilain mukaan konkurssiin asettaminen edellyttää, että velallinen on muutoin kuin tilapäisesti maksukyvytön. Kun konkurssiuhkaiseen maksukehotukseen perustuva maksukyvyttömyysolettama tulee uudestaan helmikuun 21 alussa käyttöön, kyse on siten vasta olettamasta, jonka täytyessä velallisella on vielä mahdollisuus näyttää toteen, että maksukyvyttömyys on tilapäistä. Tuomioistuin tuolloin harkitsee, täytyykö konkurssiin asettamisen edellytys siitä, että velallinen on muutoin kuin tilapäisesti maksukyvytön. Valiokunta korostaa sen tärkeyttä, että mainittua edellytystä tulkitaan ja sovelletaan ajassa eli ottaen huomioon, ettei yritysten tilanne ole koronavirustilanteen ja siitä johtuvien rajoitustoimien vaikutusten vuoksi normaali. Arviointikriteerit ovat siten toiset kuin normaaleissa olosuhteissa.

Selvyyden vuoksi lakivaliokunta toteaa myös, että hallituksen esitys merkitsee väliaikaista muutosta ainoastaan konkurssilain maksuaikaan, joka pitenee normaalisti sovellettavasta viikon määräajasta 30 päivään. Ehdotettu lainmuutos merkitsee siten sitä, että velkoja voi hakea velallista konkurssiin konkurssiuhkaisen maksukehotuksen noudattamatta jättämisen perusteella, jos velallinen ei ole maksanut velkaa 30 päivän kuluessa maksukehotuksen saamisesta. Konkurssihakemus on kuitenkin konkurssilain mukaan tehtävä viimeistään kolmen kuukauden kuluessa edellä mainitun määräajan päättymisestä, jos velka on silloin yhä maksamatta. Tuomioistuin tutkii viran puolesta, ovatko konkurssiin asettamisen edellytykset olemassa.

Voimassaolosta valiokunta lausuu, että parhaillaan on käynnissä epidemian toinen aalto, jonka vuoksi on jouduttu tekemään uusia rajoitustoimia. Tällä hetkellä on vaikea ennustaa, kuinka pitkään epidemia tulee kestämaan ja siten vaikuttamaan yrityksiin ja niiden toimintaan. Nyt ehdotetulla muutoksella on merkitystä eniten heti sen voimaantulon jälkeen helmikuussa 21, kun konkurssiuhkaisen maksukehotuksen laiminlyöntiin perustuva maksukyvyttömyysolettama tulee pitkän tauon jälkeen käyttöön. Lain tavoitteiden saavuttamiseksi on kuitenkin tärkeää, että lainmuutos on voimassa riittävän pitkään. Edellä esitetyn ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää tätä esitystä tältä osin asianmukaisena.

Valiokunnassa tuli esille myös yrityssaneeraus. Konkurssihakemus ja yrityssaneerahakemus voivat olla vireillä yhtä aikaa, mutta konkurssihakemus voidaan ratkaista vasta, jos yrityssaneerahakemus ei menesty. Jos kyse on elinkelpoisesta yrityksestä, joka voidaan tervehdyttää, saneeraus suojaa konkurssilta. Saneeraus on menettelynä raskas, hidas

Pöytäkirjan asiakohta PTK 162/2020 vp

ja kallis, minkä vuoksi se on käyttökelpoinen lähinnä suurten yritysten tervehdyttämisessä. Ottaen huomioon, että suuri osa yrityksistä on pienyrityksiä, on tärkeää, että myös niille on käyttökelpoinen ja riittävän yksinkertainen, joutuisa ja kustannuksiltaan kohtuullinen tervehdyttämismenettely. Valiokunta pitää tärkeänä, että oikeusministeriössä parhailaan vireillä olevassa saneerauslain uudistamishankkeessa menettelyn muutostarpeita arvioidaan myös pienten yritysten tarpeiden kannalta.

Lakivaliokunta edellyttää jälleen mietinnössään, että tuomioistuinten ja konkurssiasiamiehen riittävästä resurssista huolehditaan.

Useita eri lakeja on kuluvan vuoden aikana muutettu väliaikaisesti koronavirustilanteen vuoksi. Esimerkiksi nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys on jo kolmas konkurssilain väliaikainen muutos. Yksittäisissä hallituksen esityksissä on tyypillisesti arvioitu vain kyseisen muutosesityksen vaikutuksia, vaikka muutos on usein osa isompaa kokonaisuutta, jolla pyritään helpottamaan virustilannetta ja sen vaikutuksia. Esimerkiksi velkojan ja velallisen asemaan ovat vaikuttaneet konkurssilain väliaikaisten muutosten lisäksi ulosotto-kaaren, saatavien perinnästä annetun lain ja kuluttajansuojalain väliaikaiset muutokset. Valiokunta pitää tärkeänä, että jatkossa koronavirustilanteeseen liittyvissä kyseisissä hallituksen esityksissä arvioidaan myös eri muutosten yhteisvaikutuksia.

Valiokunta on kiinnittänyt mietinnössään huomiota erityisesti lain voimaantuloon ja siirtymäsäännöksiin ja kuullut siitä asiantuntijoita. Ehdotetussa siirtymäsääntelyssä ratkaisevaa on konkurssihakemuksen vireilletulon ajankohta. Merkitystä ei ole silloin sillä, milloin konkurssihakemus ratkaistaan tai milloin konkurssiuhkainen maksukehoitus on annettu velalliselle tiedoksi. Koska sääntelyllä on esityksen mukaan ollut tarkoitus varmistaa, että ehdotetut siirtymäsäännökset ovat yhteensopivat nyt voimassa olevan väliaikaisen lain siirtymäsäännösten kanssa ja että säännökset ovat selkeästi tulkittavissa, on lakivaliokunta yksityiskohtaisissa perusteluissa avannut asiaa tarkemmin. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että velalliset ja velkojat ovat tietoisia väliaikaislaista ja sen vaikutuksista, etteivät ne tule niille yllätyksenä. Siksi on aiheellista, että lainmuutoksesta ja sen vaikutuksista tiedotetaan riittävästi.

Lakivaliokunnan päätösehdotuksena on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 233/2020 sisältyvän lakiehdotuksen. Mietintö on yksimielinen.

17.10 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtaja Merelle kattavasta esittelystä.

Minulla herää pieni huoli, pystytäänkö tällä keinolla erittelemään sitä, ovatko maksuvaikeudet peräisin koronapandemiasta vai jostain muusta. Vallitsevassa tilanteessa keino kuitenkin vähentää koronasta aiheutuvien kohtuuttomien tilanteiden syntymistä, joissa elinkelpoiset yritykset ajautuisivat konkurssiin. Meidän täytyy tehdä kaikkemme, että terveet yritykset pysyvät pystyssä tämän pandemian pahimman ajan yli. Esityksen taustalla olevat tavoitteet ovat erittäin tärkeitä, mutta on myös huolehdittava siitä, ettei tavoitteiden toteutuminen jää lain tulkinnan ja soveltamisen varaan.

17.10 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja Leena Meri juuri äsken pitikin oikein hyvän puheenvuoron tästä konkurssilain väliaikaisesta muuttamisesta. Nythän muutos alkaa ensi vuoden helmikuussa ja tuonne syyskuun loppupuolelle on voimassa, ja oikeastaan, kun miettii tätä konkurssiaaltoa, mikä ehkä Suomea vielä koettelee, se tulee olemaan valtavaa rytistystä. Se valtava rytistys on huomioitava joka asiassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 162/2020 vp

Myös hallituksen ja koko eduskunnan pitää siihen kiinnittää huomiota. Ei pelkästään rahallisesti, vaan sillä tulee olemaan myös monenlaisia psyykkisiäkin tekijöitä, joilla tulee vaikutusta olemaan. Elikkä toivon, että tähän tosiaan kiinnitetään huomiota. Toivon, että konkurssseja ei tule paljon, mutta on varmaa, että tämä epidemia ei ihan heti mene ohi.

17.11 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa herra puhemies! Tämä kuuluu niihin hallituksen esityksiin, joita lämpimästi kannatan. Tämä on tarpeellinen tässä tilanteessa ja suorastaan välttämättömyys, jotta voimme ehkäistä sellaisen konkurssiaallon, joka koskettaa yrityksiä, joilla on väliaikaisia maksuvaikeuksia — ja kiitänkin valiokunnan puheenjohtajaa hyvästä esittelystä.

Tämän lisäksi olisi tärkeää muuttaa myös maksuehtolakia. Sitähän muutettiin 60 vuorokaudesta 30:een vuonna 2015, mutta käytännössä tämä tarkoittaa, että yritykset voivat kuitenkin keskenään sopia muusta ajasta, ja tähän tarkoittaa erityisesti suurempien yritysten kohdalla sitä, että ne eivät tee alihankintasopimuksia, ellei niiden maksuehtoa hyväksytä, ja tämä tarkoittaa jopa 120:n tai 90 vuorokauden maksuehtoja, ja tämä on erittäin suuri vaikeus sitten pienemmille yrittäjille, joilla ei ole vastaavia puskureita kuin näillä suuremmilla yrityksillä. Tämä olisi erittäin tärkeää ja liittyy suoraan myös tähän esiteltyyn lakiehdotukseen.

Toinen tässä tilanteessa hyvin tärkeä asia yrityksille, jotka uhkaavat ajautua vastaavaan menettelyyn, mistä tässä lakiehdotuksessa puhutaan, olisi perintäkulojen kohtuullistaminen. Laissahan mainitaan, että vain kohtuullisia perintäkuluja pitänee sitten yrityksiltä periä, mutta käytännössä tätä kohtuullistamista ei ole millään tavalla yksilöity, ja eri aluehallintovirastot ovat sitten suhtautuneet asiaan vähän eri tavalla, eli toisille kohtuullinen voi olla 25 euroa ja toisille 100 euroa ja niin edelleen. 100 euron laskustakin voi siis seurata yli 100 euron perintäkuluja, ja tämä on yksi keskeinen ongelma, että ei ole mitään eumääräistä kattoa. Ehkä tämmöisen absoluuttisen katon sijaan olisi ihan perusteltua, että katto olisi suhteellinen. Silloin myöskään ne suuremmat, vaikkapa 15 000 euron laskut eivät jäisi kummitelemaan, koska voi olla yrityksen kannalta jopa järkevää olla maksamatta sellaisia, jos näistä perintäkulut muodostuvat vaikka vain 100 euroksi. Mutta sitten on paljon näitä pienempiä laskuja, joissa perintäkulut saattavat olla paljon suurempia kuin lasku itsessään. Nämä ovat sellaisia asioita, mihin toivon, että hallitus puuttuu ja tuo tänne lakiehdotuksen. Aivan kuten tämäkin ehdotus tässä on ihan hyvä ja perusteltu. — Kiitos.

17.14 Leena Meri ps: Kiitän valiokunnan jäseniä. Olemme näitä useampia, ulosottolakia ja konkurssilakia, hyvinkin ripeällä tahdilla käsitelleet, ja asiantuntijat ovat perehtyneet hyvin lyhyellä aikataululla. Valiokunta punnitsi harkiten ja asiantuntijoita kuullen juuri sitä, että kun tämä on jo kolmas konkurssilain väliaikainen muutos, niin tämä on merkinnyt — nämä aikaisemmat ja nyt voimassa oleva laki — sitä, että velkojien mahdollisuutta hakea velallinen konkurssiin on rajoitettu laajasti ja kaavamaisesti yhteensä yhdeksän kuukautta, sillä velkojien on käytännössä vaikea näyttää velallisen maksukyvyttömyyttä ilman tätä konkurssiuhkaista maksukyvyttömyysolettamaa, ja velkojien konkurssihakemukset ovat tämän vuoksi merkittävästi vähentyneet.

Valiokunnan kuulemisessa esiintyi myös sitä, että tätä väliaikaista, nyt voimassa olevaa lakia pitäisi jatkaa siten, että tämä maksukyvyttömyysolettama ei olisi lainkaan voimassa, mutta valiokunta katsoo, että rajoitustoimien kohteena olevien yritysten vapauttaminen kokonaan konkurssimenettelystä merkitsisi sekin asiallisesti konkurssiin hakemisen laajaa ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 162/2020 vp

kaavamaista estymistä ja siirtämistä tulevaisuuteen. Tässähän joudutaan hakemaan jatkuvasti tasapainoa velkojen ja velallisten välillä, ja tietysti pienyritys joutuu itsekin sitten jo hankalaan tilanteeseen, jos ei ole riittävästi keinoja käytössä.

Kuten tuossa esittelypuheenvuorossa totesin, valiokunta erityisesti toivoo jatkossa, että on enemmän näitä yhteisvaikutuksia pohdittu ja niitä arvioidaan, koska on hyvin vaikea pistemäisesti arvioida, mikä vaikutus milläkin on, ja nyt kun meillä alkaa olla kokemusta siitä, miten nämä lait ovat auttaneet ja miten niitten kanssa eletään, niin jos vielä tulee uusia, olisi kattavampaa arviointia sitten kokonaisuudesta. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 233/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.